

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในพื้นที่ 5 จังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับในการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร 3) เพื่อพัฒนารูปแบบและสื่อสำหรับการเผยแพร่ข้าวอินทรีย์ การศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์จำนวนเกษตรกร 194 รายในพื้นที่เป้าหมาย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและพรรณนาโวหาร ซึ่งฐานข้อมูลดังกล่าวนำไปพัฒนาเป็นสื่อแผ่นบันทึกภาพและเสียง (วีซีดี) และแผ่นพับ

การศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 48.3 ปี มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5.0 คน มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.7 คน พื้นที่ในการทำนาข้าวอินทรีย์เฉลี่ยครัวเรือนละ 8.70 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นที่ดินของตนเอง เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 80,825.93 บาท ต่อครอบครัวต่อปี ซึ่งเกษตรกรร้อยละ 81.44 มีประสบการณ์การปลูกข้าวอินทรีย์ 2.5 ปี ลักษณะดินที่ปลูกข้าวอินทรีย์ส่วนมากเป็นดินปนทรายและอยู่ในเขตน้ำฝน เกษตรกรร้อยละ 67.78 ทำนาคำ โดยไถแปลง 1-2 ครั้งก่อนปักดำ ใช้ต้นกล้าอายุเฉลี่ย 23.2 วัน ตกกกล้าในเดือน พฤษภาคม- มิถุนายนและปักดำในเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม ใช้ต้นกล้า 3.4 ต้นต่อจอบ และมีการรักษาระดับน้ำเฉลี่ยสูง 9.3 เซนติเมตร ได้ผลผลิตเฉลี่ย 484.01 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรมีการใช้สารอินทรีย์ต่าง ๆ ในแปลงนา โดยมีการใช้ปุ๋ยน้ำหมักร้อยละ 34.29 ใช้ปุ๋ยคอกร้อยละ 39.63 ใช้ปุ๋ยหมักร้อยละ 28.27 และมีการใช้สารอินทรีย์ ชนิดอื่น เช่น น้ำส้มควันไม้ สารกลั่นไล่แมลง สำหรับป้องกันกำจัดศัตรูพืช ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับของเกษตรกรในการผลิตข้าวอินทรีย์ มีดังนี้ 1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ความสะดวกในการเดินทางไปนา 2) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ข้าวอินทรีย์จำหน่ายง่ายพร้อมมีตลาดรองรับ 3) ด้านสุขภาพ ได้แก่ การมีข้าวอินทรีย์ที่ปลอดภัยไว้บริโภค 4) ด้านชีวภาพ ได้แก่ นาข้าวอินทรีย์เป็นแหล่งอาหารธรรมชาติ 5) ด้านปัจจัยการผลิต ได้แก่ เมล็ดพันธุ์หาง่าย 6) ด้านสังคม มีกลุ่มที่ทำกิจกรรมร่วมกัน 7) ด้านการส่งเสริม ได้แก่ มีเจ้าหน้าที่ไปนิเทศงานโดยสม่ำเสมอ ส่วนการพัฒนารูปแบบและสื่อสำหรับการผลิตข้าวอินทรีย์นั้น ในรูปแบบของการศึกษาดูงานเหมาะสมกับเกษตรกรที่ประสงค์จะดำเนินการผลิตข้าวอินทรีย์ ขณะที่สื่อวีซีดีเหมาะสมต่อการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรได้รับรู้ ส่วนสื่อแผ่นพับนั้นเหมาะสมต่อเกษตรกรที่ดำเนินการผลิตข้าวอินทรีย์แล้วและประสงค์ที่จะศึกษาการผลิตสารอินทรีย์ชนิดต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขั้นตอนการผลิตและการนำไปใช้

The study found that the majority of farmer was male with on average 48.3 years old. The household consisted of 5 persons and average labour force at 2.7. The land use for producing organic rice was 8.70 rai per household, actually all of them owned the lands. The average total annual income per household was 80,825.93 bath. Almost farmers had 2.5 years experience on organic rice cultivation. Actually, the soil type was sandy soil located mostly in rainfed area. Average 67.78 percentages of farmers used the transplanting method with the average age of seedling was 23.2 days. Normally, farmers broadcasted the seed in May-June then transplanting started in June-July by using 3.4 seedling per hill. The water level was kept at 9.3 centimeters on paddy field during vegetative phase. The average yield was 484.01 kilograms per rai. The study, furthermore, illustrated the farmers used the organic matter for improving the yield and quality of soil. The percentages of farmers using organic liquid fertilizer, manure and compost were 34.29, 30.63 and 28.27, respectively. Moreover, farmers used the various herbal plants for the pest control.

In terms of the factors effecting adoption to produce organic rice, the much level degree were following : 1) physical factor was the convenient traveling to paddy field, 2) economic factor was available market , 3) health factor was organic and chemical free rice were availability for household consumption, 4) biology factor was the natural and local food sources, 5) production factor was organic seed availability, 6) social factor was the participation with farmer group, 7) extension factor was many extension workers from various organizations involved and usually supervised. In terms of the expansion model and media development on organic rice production, the study had been focused on two expansion methods: field trip and media production that consisted of 1) VCD making on organic rice production and 2) brochure about making on liquid organic fertilizer and compost making. The research found that each expansion method was suitable to each target group. It also showed the field trip was used for the farmers to farmer learning process to share knowledge and experience resulting them to make decision for cultivation the organic rice. According to VCD, a majority of farmers mentioned that they understood the content easily since it illustrated with moving picture and sound, took less time than 15 minutes. In terms of farmers' view on brochure, the study found that farmers clearly understood and could follow the content on liquid organic fertilizer and compost making process.